

Intressepolitiskt program

Förbundsstyrelsens förslag till Hörselskadades Riksförbunds kongress 2021

Inledning

Hörselskadades Riksförbund (HRF) är hörselskadades egen intresseorganisation. En ideell, partipolitiskt och religiöst obunden folkrörelse för alla med hörselnedsättning, tinnitus, ljudöverkänslighet och Menières sjukdom. Vi är också till för föräldrar till hörselskadade barn och andra närstående.

HRFs främsta syfte är att tillvarata hörselskadades intressen. Att visa vägen till ett hörselsmart samhälle, där alla hörselskadade kan leva i full delaktighet och jämlikhet.

Det gör vi genom att upplysa om behov och rättigheter, påtala brister, lyfta fram möjligheter och föreslå lösningar. Vi talar om hur det är – och hur det borde vara. Vi påverkar, väcker opinion, sprider välunderbyggd kunskap och uppmärksammar de erfarenheter som finns bland hörselskadade runt om i landet. Vi gör hörselskadades röst hörd i samhällsdebatten.

Det är detta vi kallar intressepolitik.

På de följande sidorna presenteras HRFs intressepolitiska program, med våra långsiktiga mål inom sex samhällsområden. Programmet är ett vägledande dokument för hela organisationen och utgör en grund för prioriteringar och ställningstaganden i vårt arbete för att hävda hörselskadades rättigheter.

Innehåll

Hörselvård	3
HörseSMART utformning	5
Utbildning	7
Arbetsliv	9
Vård, omsorg och trygghet	10
Kunskap, forskning och utveckling	11

Hörselvård

Hörselvård är livsviktigt för hörselskadade. Rätt insatser i rätt tid förebygger ohälsa och skapar förutsättningar för fungerande kommunikation och delaktighet genom hela livet. Hörselvård har därmed stor betydelse för både individ och samhälle.

Alla som har en hörselnedsättning, tinnitus, Menières sjukdom, ljudöverkänslighet eller någon annan hörselskada har rätt att få den habilitering eller rehabilitering de behöver, inklusive hjälpmedel. Tillgången till hörselvård får inte begränsas av fördomar eller negativ särbehandling på grund av ålder, kön, etnicitet, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller socioekonomiska faktorer.

Hörselvård ska utgå från en helhetssyn på individens behov, både i nuet och i ett livsperspektiv. Det innebär att hörselvården behöver ha tillgång till ett brett spektrum av medicinska, tekniska, pedagogiska och psykosociala rehabiliterings- och habiliteringsresurser, för att kunna erbjuda olika personer olika kombinationer av insatser.

En av hörselvårdens viktigaste uppgifter är att stärka hörselskadade med hörselsmart kompetens. Oavsett typ av hörselskada behöver individen kunskap, råd och stöd i att utveckla hörselstrategier. Även föräldrar och andra närstående behöver hörselsmart kunskap, vägledning och stöd från hörselvården.

Våra mål:

att det finns en allmän, samhällsfinansierad hörselvård som håller hög kvalitet, är likvärdig i hela landet och ger hörselskadade tillgång till behandlingar, hjälpmedel och andra insatser inom rimlig tid.

att all audiologisk habilitering och rehabilitering är baserad på vetenskap och beprövad erfarenhet samt utgår från en helhetssyn på individens behov.

att hörselvården ger hörselskadade stöd att utveckla hörselsmart kompetens, med kunskap och insikt om sina rättigheter, möjligheter och begränsningar samt verktyg för en väl fungerande vardag med hög livskvalitet.

att regioner och andra berörda myndigheter tar ansvar för att allmänheten får information om möjligheter och rättigheter när det gäller hörselvård, inklusive hörapparater, hörselimplantat och hörhjälpmedel samt andra behandlingar, insatser och resurser.

att tillgång till hörapparater, hörselimplantat och hörhjälpmedel aldrig begränsas av individens ekonomi, kunskaper och förmåga att ställa krav eller styrs av vårdgivares ekonomiska intressen.

att det regleras att endast behörig hälso- och sjukvårdspersonal, till exempel legitimerade audionomer, får prova ut hörapparater.

att alla hörapparater och hörselimplantat som provas ut med offentlig finansiering är försedda med telespole.

att alla produkter och tjänster som riktar sig särskilt till hörselskadade, marknadsförs på ett etiskt sätt.

att produkter inte får säljas under benämningen ”hörapparat” om de inte har stöd av relevanta hörapparatstandarder och håller erkänt hög kvalitet.

att samtliga regioner har samordnade vårdkedjor för personer för tinnitus, ljudöverkänslighet och Menières sjukdom samt säkerställer att alla som behöver kan få tillgång till de behandlingar som har stöd av vetenskap och beprövad erfarenhet.

att regioner erbjuder hörselskadade och döva barn möjlighet att lära sig svenskt teckenspråk.

att regioner erbjuder hörselskadade och döva vuxna utbildning i svenskt teckenspråk och/eller tecken som stöd (TSS).

att regioner, lärosäten och andra berörda myndigheter tar ansvar för att hörselvårdens professioner har hög kompetensnivå och fortlöpande utvecklas.

att hörselvården tar vara på de möjligheter som forskning och utveckling ger och ser till att nya behandlingar och lösningar kommer hörselskadade till del.

att myndigheter med ansvar för folkhälsa uppmanar allmänheten att regelbundet testa hörseln samt främjar användningen av vetenskapligt validerade screeningtest.

att ansvarig myndighet tar fram rekommendationer om ett nationellt screeningprogram för tidig upptäckt av hörselnedsättning.

Hörselsmart utformning

Hörselsmart utformning är ett begrepp som innebär att lokaler, miljöer, produkter och tjänster i samhället utformas på ett sätt som är tillgängligt och användbart för hörselskadade. Det handlar till exempel om god ljudmiljö, optimal hörbarhet, teleslingor och annan hörteknik, textning, visuell information, varseblivning och tolkservice.

Hörselsmart utformning är därmed en förutsättning för full delaktighet. Och delaktighet är i sin tur en förutsättning för ett öppet, demokratiskt och jämlikt samhälle, där hörselskadade är fria att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter.

Hur hörselsmart utformning kan åstadkommas i praktiken förändras över tid, i takt med digitalisering, annan teknisk utveckling och nya rön. Men målet med hörselsmart utformning är alltid detsamma: att ge hörselskadade goda möjligheter att vara fullt delaktiga i utbildning, arbetsliv, samhällsdebatt, politik, kultur, fritid och alla andra delar av samhället och livet.

Våra mål:

att byggd miljö utformas på ett hörselsmart sätt, med god ljudmiljö och hög grad av taluppfattbarhet i lokaler och miljöer avsedda för samtal och talad information samt väl fungerande hörteknik där behov finns.

att hörselsmart utformning är en självklarhet vid utveckling av produkter och tjänster av alla slag.

att allt audiovisuellt material som publiceras, säljs eller presenteras har god hörbarhet.

att film, video och liknande audiovisuellt material är försett med textning av god kvalitet samt att radioprogram, poddar och motsvarande textas eller återges i text.

att alla högtalarmeddelanden och annan ljudbaserad information, till exempel trafik-, rese- och säkerhetsinformation, förmedlas även som text inom kommersiella och offentliga verksamheter.

att det alltid finns textbaserade alternativ till talsvar, röststyrning och liknande, så att alla offentliga och kommersiella verksamheter kan kontaktas genom textkommunikation.

att konferenser och andra större möten textas i realtid.

att det finns en allmän, samhällsfinansierad tolkservice med nationell samordning, som gör att hörselskadade i hela landet kan vända sig till ett och samma ställe för att få tillgång till skrivtolkning, teckenspråkstolkning och tolkning med tecken som stöd (TSS) för livets alla situationer.

att individens val av tolkmetod tillgodoses och att önskemål om tolkar respekteras i största möjliga utsträckning.

att utrymningslarm och liknande larm signalerar med både ljud och ljus samt att det finns taktila larmsignaler på hotell, vårdboenden och andra verksamheter där personer sover.

att hörselskadade får information om, tillgång till och stöd att använda digitala verktyg och andra tekniska lösningar som underlättar kommunikation.

Utbildning

Väl fungerande kommunikation är helt avgörande i all slags utbildning och annan pedagogisk verksamhet. För att hörselskadade ska kunna vara delaktiga i undervisning, på raster och i andra sammanhang, måste såväl den fysiska som den pedagogiska miljön vara utformad på ett hörselsmart sätt, så att den tillgodoser studiedeltagarnas behov när det gäller ljudmiljö, hörteknik, teckenspråk med mera.

Vad som krävs för att uppnå full delaktighet för hörselskadade varierar. Olika personer har olika behov och dessa behov kan dessutom förändras hos en och samma person under utbildningstiden. Det är därför viktigt att det finns möjlighet att välja mellan olika utbildningsformer, så att alla hörselskadade får möjlighet att utbilda sig med optimala förutsättningar för personlig, akademisk och social utveckling.

Våra mål:

att all utbildning, från förskola till utbildning för vuxna, erbjuder de förutsättningar som krävs för att hörselskadade ska kunna vara delaktiga i undervisning och skolmiljö, till exempel tillgängliga lokaler med god hörbarhet samt tillgång till hörteknik och tolkservice utifrån behov.

att rektorer har kunskap om tillgänglighet för hörselskadade och säkerställer att personal har kunskap om och rutiner för hörselsmart undervisning och verksamhet.

att hörselskadade har rätt att välja den utbildningsform som fungerar bäst för den enskilde individen.

att staten tar ett övergripande ansvar för att alla hörselskadade elever får det stöd de behöver oavsett utbildningsform.

att staten säkerställer att det finns skolor med särskild inriktning på hörselskadade och döva, från förskolan till gymnasiet. Dessa ska erbjuda optimal tillgänglighet, hörselsmart pedagogik och möjlighet till tvåspråkig undervisning på svenska och svenskt teckenspråk.

att alla hörselskadade barn och ungdomar får möjlighet till undervisning i svenskt teckenspråk inom ramen för förskolans och skolans verksamhet.

att elevhälsan utför regelbundna hörselkontroller för att upptäcka hörselskador samt initierar och koordinerar åtgärder som hörselskadade elever behöver för att få en fungerande situation i skola och utbildning.

att hörselskadade som deltar i vuxenutbildning och högre utbildning har tillgång till skrivtolkning, teckenspråkstolkning och tolkning med tecken som stöd (TSS).

att samhället tillhandahåller, finansierar och informerar om hjälpmedel och tolk-service inom utbildning, oavsett vem som är huvudman för utbildningen, så att sådana resurser är lättillgängliga för den enskilde.

Arbetsliv

Hörselsmart arbetsmiljö, möjlighet till tidig rehabilitering samt olika typer av stöd i arbetslivet är avgörande för att hörselskadade ska ha likvärdiga möjligheter att arbeta, göra karriär och vara delaktiga i arbetslivet, precis som andra. Det minskar också risken för ohälsa, samtidigt som hörselskadade arbetstagare får möjlighet att utveckla sin kompetens, trivas och prestera fullt ut under ett långt arbetsliv.

Hörselfrågor behöver vara en självklar del av det systematiska arbetsmiljöarbetet på varje arbetsplats, så att arbetsgivare och fack kontinuerligt arbetar för att utveckla hållbara, hörselsmarta arbetsmiljöer, med god ljudmiljö, hörhjälpmedel, kunskap om hörselskadades behov och ett öppet, inkluderande arbetsklimat.

Detta förutsätter att såväl enskilda hörselskadade som arbetsgivare, fack, företagshälsovård, berörda myndigheter och andra aktörer inom arbetslivet har kunskap om vikten av en hörselsmart arbetsmiljö och vad det innebär i praktiken.

Det är också viktigt att synliggöra och stärka hörselskadade arbetstagare. Det skapar positiva attityder, motverkar stigmatisering och gör att fler hörselskadade motiveras att ta tag i sin hörselsituation.

Våra mål:

att alla arbetsplatser utformas på ett hörselsmart sätt, med god ljudmiljö, hög grad av taluppfattbarhet i lokaler och miljöer avsedda för samtal och talad information samt väl fungerande hörteknik där behov finns.

att hörmiljö och hörselskadades behov är en självklar del av det systematiska arbetsmiljöarbetet, med tydliga krav på undersökning, riskbedömning, åtgärder och kontroll av ljudmiljö, taluppfattbarhet och förebyggande rehabilitering för hörselskadade.

att det genomförs regelbundna hörselkontroller och/eller hörselscreening bland alla anställda på alla arbetsplatser, så att det blir möjligt att tidigt upptäcka en hörselnedsättning och sätta in åtgärder.

att hörselskadade erbjuds det stöd de behöver för att komma in, utvecklas och vara kvar på arbetsmarknaden.

att samhället tillhandahåller, finansierar och informerar om arbetshjälpmedel och tolkservice i arbetslivet och under utbildning/fortbildning, så att sådana resurser är lättillgängliga för den enskilde.

att arbetsgivare och fackförbund arbetar aktivt för att skapa ett konstruktivt och fördomsfritt samtalsklimat, som gör att hörselskadade arbetstagare känner att de kan vara öppna om sin hörselskada och sina behov på jobbet.

att hörselskadade i yrkesverksam ålder blir mer synliga i samhället och uppmärksammas som en självklar del av mångfalden på arbetsmarknaden.

Vård, omsorg och trygghet

Kommunikation är viktigt för alla människors trygghet. Men i situationer då vi behöver vård och omsorg är det särskilt viktigt att det är enkelt att ta del av information och kommunicera, både med vårdpersonal och närstående.

Goda förutsättningar för kommunikation minskar risken för allvarliga missförstånd om sjukdomstillstånd, läkemedel med mera. Det skapar också delaktighet och möjliggör patientinflytande, som är en lagstadgad rättighet.

All hälso- och sjukvård samt vård- och omsorgsverksamhet behöver vara tillgänglig för hörselskadade. Kunskapsnivån måste vara särskilt hög inom verksamhet som riktar sig till målgrupper där det kan antas finnas många hörselskadade, till exempel äldre.

Det är också viktigt att det är enkelt för äldre och andra vård-/omsorgstagare att få praktiskt stöd med hörapparater, hörselimplantat, hörhjälpmedel, tillgänglighet med mera i sitt hem/boende.

Våra mål:

att kunskap om hörselskadades behov ingår i alla vård- och omsorgsutbildningar.

att alla verksamheter som bedriver vård och omsorg har rutiner för att säkerställa hörselskadades kommunikation och delaktighet, samt personal med hörselskadekunskap som kan hjälpa till med enklare skötsel av hörapparater, hörselimplantat och hörhjälpmedel, tolkbokning, kontakt med hörselvården med mera.

att lokaler, miljöer, produkter och tjänster inom vård och omsorg är tillgängliga och användbara för hörselskadade.

att det finns väl fungerande rutiner för samarbete och ansvarsfördelning mellan hörselvården och vård- och omsorgsgivare av andra slag, så att hörselskadade får den hörselvård de behöver, oavsett boendeform.

att varje kommun har tillgång till utbildade hörselinstruktörer eller motsvarande som kan ge stöd till äldre hörselskadade och andra som behöver stöd i hemmet eller i annat boende.

Kunskap, forskning och utveckling

Kunskap är grunden för positiv utveckling. Genom statistik, faktainsamling, undersökningar och analyser blir det möjligt att upptäcka brister, se sammanhang och möjligheter samt att fatta välgrundade beslut.

Forskning och utveckling ökar vår kunskap och banar väg för framsteg, vilket i sin tur kan ge högre livskvalitet för hörselskadade, på både kort och lång sikt. Att främja, initiera, medverka i och ekonomiskt bidra till forskning och utveckling är därför en central del av HRFs arbete för ett hörselsmart samhälle, där hörselskadade kan leva i full delaktighet och jämlikhet. Det är också angeläget att nya rön och ny kunskap med vetenskapligt stöd kommer hörselskadade till del.

Forskning och utveckling som rör hörselskadade ska bygga på aktuell kännedom om hörselskadades verklighet. Det förutsätter att forskare inom olika discipliner samt aktörer som utvecklar hörteknik och andra lösningar för hörselskadade har en levande dialog med varandra och med hörselskadades organisationer.

Våra mål:

att hörselforskning med medicinsk, teknisk, beteendevetenskaplig, samhällsvetenskaplig eller annan inriktning har en framskjuten plats inom svensk forskning och en stark position när det gäller kompetens, ekonomi och andra resurser.

att nya forskningsresultat, tekniska lösningar och annan utveckling som har betydelse för hörselskadade tillvaratas och får spridning, så att framsteg kommer till praktisk tillämpning eller banar väg för ny forskning och ny utveckling, på kort eller lång sikt.

att det görs kontinuerliga kvalitetsuppföljningar av habiliterande och rehabiliterande hörselvårdsinsatser, inklusive hörapparater, hörselimplantat och andra hörhjälpmedel.

att det i varje region finns praktiska förutsättningar för att bedriva eller medverka till klinisk forskning inom audiologi.

att utvecklingen av hörteknik främjas inom en bredd av områden, så att det utvecklas nya och bättre lösningar för såväl stora som små hörselskadegrupper.

att hörselskadade och övriga allmänheten får information om nya rön samt möjlighet att ta del av de framsteg som forskning och utveckling ger.

att myndigheter samlar in statistik om hörselskadade och hörselskadades villkor inom olika områden samt genomför olika undersökningar och kartläggningar som rör hörselskadade.